

*Супрун О. С.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
(Науковий керівник: к.е.н., професор Бугаєва М. В.)
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПЛОДОВО-ЯГІДНОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Сучасний розвиток аграрного сектору України характеризується високим рівнем нестабільності, зумовленим впливом макроекономічних, геополітичних та кліматичних факторів. Особливо вразливими до цих викликів є підприємства плодово-ягідного виробництва, діяльність яких залежить від сезонності, погодних умов, логістичних обмежень та коливань попиту. У таких умовах питання підвищення економічної ефективності набуває стратегічного значення.

Економічна ефективність підприємств садівництва визначається як співвідношення результатів господарської діяльності (обсягів виробництва, доходів, прибутку) до витрат ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових). Формалізовано її можна представити у вигляді:

$$E = \frac{П}{В},$$

де E – економічна ефективність;
 $П$ – прибуток підприємства;
 $В$ – сукупні витрати.

У сучасних умовах невизначеності ключовим завданням є не лише максимізація прибутку, а й забезпечення стійкості функціонування підприємства, що передбачає адаптацію до змін зовнішнього середовища.

Аналіз наукових джерел свідчить, що ефективність аграрних підприємств формується під впливом комплексу факторів: виробничих, технологічних, організаційно-економічних та ринкових [1]. При цьому для підприємств плодово-ягідного сектору важливе значення мають такі специфічні чинники, як тривалість інвестиційного циклу, висока капіталомісткість закладення садів, а також залежність від якості інфраструктури зберігання та збуту.

У контексті дослідження доцільно виділити основні стратегічні напрями підвищення економічної ефективності підприємств плодово-ягідного виробництва.

По-перше, технологічна модернізація виробництва. Впровадження інтенсивних технологій вирощування (крапельне зрошення, сучасні сорти, механізація збору) дозволяє підвищити врожайність та знизити собівартість продукції. Як зазначають дослідники, інноваційні технології є ключовим фактором зростання продуктивності аграрного виробництва [2].

По-друге, оптимізація витрат та управління ресурсами. Раціональне використання матеріально-технічних ресурсів, впровадження систем контролю витрат, а також застосування енергозберігаючих технологій сприяють

підвищенню рентабельності. Особливого значення набуває цифровізація управління виробничими процесами.

По-третє, диверсифікація виробництва та продукції. Розширення асортименту (вирощування різних видів ягід, органічна продукція, переробка) дозволяє зменшити ризики та підвищити стабільність доходів. Диверсифікація є важливим інструментом адаптації до ринкових коливань.

По-четверте, удосконалення збутової політики. Формування ефективних каналів реалізації (прямі продажі, кооперація, експорт, контракти з торговельними мережами) сприяє підвищенню доходів підприємства. В умовах глобалізації важливим є вихід на зовнішні ринки.

По-п'яте, розвиток інфраструктури зберігання та логістики. Наявність сучасних сховищ (холодильників, систем контролю якості) дозволяє зменшити втрати продукції та реалізовувати її за більш вигідними цінами.

По-шосте, управління ризиками та невизначеністю. Використання страхування, форвардних контрактів, а також прогнозування попиту і цін сприяє зниженню негативного впливу зовнішніх факторів. Важливу роль відіграє впровадження адаптивних підходів до планування.

Окрему увагу слід приділити впливу зовнішніх факторів, таких як воєнні ризики, порушення логістичних ланцюгів, інфляційні процеси. У цих умовах підприємства змушені адаптувати свої стратегії, орієнтуючись на гнучкість та швидкість реагування.

Таким чином, підвищення економічної ефективності підприємств плодово-ягідного виробництва в умовах невизначеності потребує комплексного підходу, який поєднує технологічні, організаційні та економічні інструменти. Реалізація запропонованих стратегічних напрямів дозволить забезпечити не лише зростання результативності діяльності підприємств, але й підвищити їх стійкість до зовнішніх викликів.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: підручник. Київ: КНЕУ, 2014. 624 с.
2. Негода Ю., Новак І. Інноваційне забезпечення аграрного сектору України. *Економіка та суспільство*, 2023. (50). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-40>.
3. Сагачко Ю.М., Тешева Л.В. Інноваційна діяльність підприємств аграрного сектора як критерій ефективності його виробничо-господарського потенціалу. *Проблеми економіки*. 2020. № 4 (46). С. 217–223. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-217-223>.